

I

(Päätöslauselmat, suositukset ja lausunnot)

SUOSITUKSET

NEUVOSTO

NEUVOSTON SUOSITUS

annettu 28 päivänä marraskuuta 2022,

aiheesta ”Tie koulumenestykseen” ja koulunkäynnin keskeyttämisen vähentämiseen tähtäävistä politiikoista 28. kesäkuuta 2011 annetun neuvoston suosituksen korvaaminen

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2022/C 469/01)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, JOKA

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 165 ja 166 artiklan,

ottaa huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sekä katsoo seuraavaa:

1. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin ⁽¹⁾ ensimmäisessä ja yhdennessätoista periaatteessa korostetaan, että on tärkeää taata laadukas ja osallistava koulutus kaikille nuoresta iästä lähtien. Näiden periaatteiden tehokas täytäntöönpano riippuu jäsenvaltioiden päättäväisyydestä ja toiminnasta. EU:n tason toimilla voidaan täydentää kansallisia toimia, ja komissio on esittänyt oman panoksensa Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevassa toimintasuunnitelmassa ⁽²⁾.
2. Euroopan komissio julkaisi 30 päivänä syyskuuta 2020 tiedonannon eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamisesta vuoteen 2025 mennessä ⁽³⁾. Osallisuus on yksi eurooppalaisen koulutusalueen kuudesta ulottuvuudesta. Neuvosto hyväksyi 18 päivänä helmikuuta 2021 neuvoston päätöslauselman eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisista puitteista edettäessä kohti eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamista ja kehittämistä (2021–2030) ⁽⁴⁾. Sen strateginen prioriteetti 1 on koulutuksen laadun, tasapuolisuuden ja osallistavuuden parantaminen ja kaikkien oppijoiden menestyksen lisääminen.
3. Euroopan nuorison teemavuoden 2022 ⁽⁵⁾ tavoitteena on osallistaa ja voimaannuttaa nuoria heidän oman tulevaisuutensa ja Euroopan tulevaisuuden muovaamiseen sekä tarjota nuorille enemmän mahdollisuuksia osallistua elämäänsä vaikuttavien päätösten tekoon.
4. Euroopan tulevaisuutta käsittelevän konferenssin tuloksia käsittelevässä loppuraportissa kansalaiset kehottavat Euroopan unionia ja sen jäsenvaltioita luomaan vuoteen 2025 mennessä osallistava eurooppalainen koulutusalue, jossa kaikilla kansalaisilla, myös maaseudulla ja syrjäisillä alueilla, on yhtäläinen pääsy laadukkaaseen koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen ⁽⁶⁾. Komission vuonna 2020 antaman tiedonannon mukaan osallisuus ja sukupuolten

⁽¹⁾ EUVL C 428, 13.12.2017, s. 10.

⁽²⁾ COM(2021) 102 final.

⁽³⁾ COM(2020) 625 final.

⁽⁴⁾ EUVL C 66, 26.2.2021, s. 1.

⁽⁵⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös (EU) 2021/2316, annettu 22 päivänä joulukuuta 2021, Euroopan nuorison teemavuodesta (2022) (EUVL L 462, 28.12.2021, s. 1).

⁽⁶⁾ Euroopan tulevaisuutta käsittelevä konferenssi – tuloksia käsittelevä loppuraportti, toukokuu 2022, ehdotus 46, s. 88.

tasa-arvo on yksi vuoteen 2025 mennessä toteutettavan eurooppalaisen koulutusalueen keskeisistä olottuvuuksista. Lisäksi siinä kehoitetaan irrottamaan koulutustulokset sosioekonomisesta taustasta. Neuvosto on katsonut, että vuoteen 2030 mennessä lukutaidossa, matematiikassa ja luonnontieteissä heikosti suoriutuvien 15-vuotiaiden osuuden olisi oltava alle 15 prosenttia, ja on sitoutunut pienentämään koulunkäynnin varhain keskeyttävien osuuden alle 9 prosenttiin.

5. Vaikka koulunkäynnin varhain keskeyttävien osuus on pienentynyt EU:n tasolla merkittävät 3,9 prosenttiyksikköä vuosina 2010–2021, monet oppijat keskeyttävät edelleen opintonsa ennenaikaisesti. Koulunkäyntinsä varhain keskeyttäneiden osuus oli vuonna 2021 EU:ssa keskimäärin 9,7 prosenttia, mikä on hieman alle vuodelle 2020 asetetun EU:n tason (ET 2020) 10 prosentin tavoitteen. Vieläkin yli 3,2 miljoonaa nuorta (18–24-vuotiaasta) EU:ssa keskeyttää koulunkäyntinsä varhain. Maiden välillä ja niiden sisällä on edelleen huomattavia eroja, ja tietyt ryhmät ovat jatkuvasti eriarvoisessa asemassa (esimerkiksi maahanmuuttajat, nuoret miehet, etniset vähemmistöt, kuten romanit, sekä maaseutualueiden ja syrjäisten alueiden nuoret menestyvät muita heikommin).
6. OECD:n kansainvälisen oppimistulosten arviointiohjelman (PISA) vuoden 2018 tulokset osoittavat, että perustaidoissa heikosti menestyvien määrä on kasvanut vuosina 2009–2018 monissa maissa. Tällä hetkellä joka viidennellä 15-vuotiaalla eurooppalaisella nuorella on yhä vajavaiset taidot lukemisessa, matematiikassa ja luonnontieteissä. Vuonna 2018 tehdyn monilukutaitoa mittaavan kansainvälisen ICILS-tutkimuksen tulokset osoittavat lisäksi, että joka viidennellä EU:n nuorista ei ole digitaalisia perustaitoja. Lisäksi tutkimuksessa paljastui vakavia sosioekonomiseen taustaan liittyviä suoriutumiseroja, jotka uhkaavat syventää digitaalista kuilua (7).
7. Tiedot vahvistavat, että sosioekonominen tausta ennakoii vahvimmin oppimistuloksia. Heikommista lähtökohdista tulevat oppijat ovat useimmissa EU-maissa ylliedustettuina niiden joukossa, jotka päättävät koulutuksensa ilman toisen asteen tutkintoa. PISA 2018 -tutkimus paljasti, että lukutaidossa heikosti suoriutuvien osuus on useimmissa EU-maissa huomattavasti suurempi taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista taustaa koskevan indeksin (ESCS) alimmassa neljänneksessä verrattuna ylimpään neljännekseen, jopa yli 40 prosenttiyksikköä joissakin EU-maissa. Akateeminen kirjallisuus vahvistaa, että heikommista sosioekonomisista lähtökohdista tulevilla oppilailla on usein enemmän vaikeuksia kehittää akateemisia ja kielellisiä taitoja. Heillä on useammin oppimiseen liittyviä käyttäytymisongelmia ja vähemmän motivaatiota oppimiseen, he päättävät koulutuksensa varhemmin ja heillä on koulutuksen päättäessään heikompi pätevyys ja riittämättömät valmiudet osallistua täysipainoisesti yhteiskuntaan.
8. Jäsenvaltiot ovat viime vuosina integroineet koulutusjärjestelmiinsä suuren määrän kouluikäisiä EU:n ulkopuolelta tulleita maahanmuuttajia (myös pakolaisia (8)), joista osalla on hyvin heikot perustaidot. Lisähaasteita aiheuttavat Ukrainan sotaa pakenevat ihmiset, joista suuri osa on kouluikäisiä lapsia, jotka tarvitsevat kohdennettua oppimistukea (muun muassa opetuskielen oppimiseksi) ja psykososiaalista tukea.
9. PISA 2015 ja 2018 -tutkimusten tulokset valaisivat myös oppilaiden vähenevää kouluun kuulumisen tunnetta ja laajalle levinnyttä ja lisääntyvää kiusaamista/verkkokiusaamista. Tutkimuksissa korostetaan henkisen, sosiaalisen ja fyysisen hyvinvoinnin merkitystä kouluissa, jotta voidaan parantaa lasten ja nuorten mahdollisuuksia menestyä koulutuksessa ja elämässä. Tutkimukset vahvistavat, että mielenveysongelmat sekä väkivalta ja kiusaaminen, rasismi, muukalaisviha ja muut suvaitsemattomuuden ja syrjinnän muodot vaikuttavat tuhoisasti lasten ja nuorten henkiseen hyvinvointiin ja oppimistuloksiin. Tutkimukset osoittavat myös, että muita heikommassa asemassa olevat ryhmät ovat alttiimpia kiusaamiselle ja että heikommassa sosioekonomisessa ympäristössä sijaitsevien koulujen oppijoilla kouluun kuulumisen tunne on heikompi kuin varakkaammilla vertaisillaan.

(7) Vaikka digitaalisten taitojen on katsottava kuuluvan perustaitoihin, niitä ei nimenomaisesti käsitellä tässä suosituksessa, koska niihin keskitytään jo muissa aloitteissa, kuten digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelmassa.

(8) Tässä asiakirjassa ilmaisua ”pakolainen” käytetään laajassa poliittisessä merkityksessä eikä niinkään siten kuin se on määritelty Geneven yleissopimuksessa ja EU:n turvapaikkasäännöstössä.

10. Covid-19-pandemia on tehnyt näihin haasteisiin vastaamisesta entistä tärkeämpää. Useiden tutkimusten mukaan kriisi on voinut lisätä koulunkäynnin keskeyttämisen todennäköisyyttä niiden oppijoiden kohdalla, jotka ovat vaarassa etäännyä koulusta. Lisäksi se on vaikuttanut haitallisesti oppijoiden mielenterveyteen ja yleiseen hyvinvointiin ⁽⁹⁾.
11. Neuvosto hyväksyi vuonna 2011 suosituksen koulunkäynnin keskeyttämisen vähentämiseen tähtäävistä politiikoista ⁽¹⁰⁾. Suositusten täytäntöönpanemiseksi on tehty paljon työtä EU:n ja kansallisella tasolla, erityisesti vertaisoppimisen ja jäsenvaltioiden välisen hyvien käytäntöjen vaihdon avulla eurooppalaisen koulutuspoliittisen yhteistyön (ET 2020) puitteissa. Monenlaisia resursseja, esimerkiksi onnistuneista toimenpiteistä ja aineistoja on saatavilla verkossa eurooppalaisen koulujen työkalupakin ja koulutuksen varhaisen keskeyttämisen torjumista koskevan Cedefopin ammatillisen koulutuksen työkalupakin sivuilla. Vuonna 2019 julkaistu riippumaton arviointi suosituksen täytäntöönpanosta ⁽¹¹⁾ osoittaa vahvasti, että suositus ja siihen liittyvät EU:n politiikkavälineet ovat edistäneet muutoksia oppilaitoksissa ja toimintapolitiikoissa ja tukeneet koulutuksen varhaisen keskeyttämisen vähentämistä. Siinä korostetaan myös aloja, joilla tarvitaan lisätyötä.
12. Erasmus+ -ohjelmasta on tuettu useita kansainvälisiä hankkeita, jotka koskevat osallisuutta eri koulutusaloilla ja joissa on puututtu alisuoriutumiseen ja koulunkäynnin varhaiseen keskeyttämiseen. Osallisuus on yksi Erasmus+ -ohjelman yleisistä painopistealueista kaudella 2021–2027. Lisäksi yksi ohjelman erityisistä poliittisista painopisteistä on puuttuminen oppimisvaikeuksiin, koulunkäynnin varhaiseen keskeyttämiseen ja perustaitojen heikkoon hallintaan, ja sen pohjalta Erasmus+ -rahoituksen sidosryhmät voivat panna täytäntöön toimintapolitiittisia suosituksia.
13. Euroopan rakenne- ja investointirahastot (ERI-rahastot) 2014–2020 ovat mobilisoineet merkittäviä investointeja, joilla torjutaan koulunkäynnin varhaista keskeyttämistä ja tuetaan useita laajamittaisia hankkeita neuvoston vuonna 2011 antaman suosituksen mukaisesti. Euroopan sosiaalirahasto plussasta tuetaan ihmisiä, alueita ja jäsenvaltioita, jotka kohtaavat erilaisia haasteita esimerkiksi pandemiasta elpymisessä tai ilmasto- ja työllisyyttä, sosiaalista osallisuutta ja koulutusta koskevien EU:n tavoitteiden saavuttamisessa. ERI-rahastojen ja vuosien 2021–2027 koheesiopolitiikan rahastojen käytössä hyödynnetään muun muassa talouspolitiikan EU-ohjausjakson yhteydessä annettuja maakohtaisia suosituksia.
14. Teknisen tuen väline tarjoaa jäsenvaltioille mahdollisuuden saada pyynnöstä tukea räätälöityihin uudistuksiin monilla aloilla, kuten lasten oppimistulosten parantamisessa, varhaiskasvatuksen parantamisessa, kansallisten strategioiden ja toimintasuunnitelmien laatimisessa koulunkäynnin varhaisen keskeyttämisen käsittelemiseksi ja ehkäisemiseksi, opettajien rekrytoinnin ja ammatillisen kehittämisen tukemiseen tarkoitettujen välineiden kehittämisessä tai opetussuunnitelman uudistuksen valmistelussa ja toteuttamisessa. Useat jäsenvaltiot ovat käyttäneet teknisen tuen välinettä ja sitä edeltänyttä rakenneuudistusten tukiohjelmaa tukeakseen uudistuksia, jotka liittyvät koulunkäynnin varhaisen keskeyttämisen ehkäisemiseen erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten osalta.
15. Lapset ja nuoret tarvitsevat tasapainoisen yhdistelmän kognitiivisia, sosiaalisia ja tunnetaitoja saavuttaakseen myönteisiä tuloksia koulussa ja elämässä. Elinikäisen oppimisen avaintaidoista 22 päivänä toukokuuta 2018 annetussa neuvoston suosituksessa ⁽¹²⁾ määritellään ”henkilökohtaiset, sosiaaliset ja oppimistaidot”. Niihin sisältyy kyky käsitellä epävarmuutta ja monimutkaisuutta, kyky tukea omaa fyysistä ja henkistä hyvinvointia, kyky ylläpitää fyysistä ja henkistä hyvinvointia, kehittää yhteistyöhön perustuvia ja myönteisiä suhteita, kyky elää terveystietoisesti ja tulevaisuuteen suuntautuen sekä hallita konflikteja osallistavassa ja kannustavassa ympäristössä.

⁽⁹⁾ Ks. esimerkiksi: Koehler, C., Psacharopoulos, G., ja Van der Graaf, L., *The impact of COVID-19 on the education of disadvantaged children and the socio-economic consequences thereof*, NESET–EENEE-raportti, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2022; Euroopan komissio, koulutuksen, nuorisoasioiden, urheilun ja kulttuurin pääosasto, *Impacts of COVID-19 on school education*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2022; Blaskó, Z., da Costa, P., ja Schnepf, S. V., *Learning Loss and Educational Inequalities in Europe: Mapping the Potential Consequences of the COVID-19 Crisis*, IZA Discussion Paper 14298, Bonn, 2021.

⁽¹⁰⁾ EUVL C 191, 1.7.2011, s. 1.

⁽¹¹⁾ Euroopan komissio, koulutuksen, nuorisoasioiden, urheilun ja kulttuurin pääosasto (2019), Donlevy, V., Day, L., Andriescu, M., Downes, P.: *Assessment of the implementation of the 2011 Council recommendation on policies to reduce early school leaving: final report*, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2019.

⁽¹²⁾ EUVL C 189, 4.6.2018, s. 1.

16. Neuvoston päätelmissä koulutuksen tasapuolisuudesta ja osallistavuudesta kaikkien oppijoiden menestyksen edistämiseksi ⁽¹³⁾ kehotetaan jäsenvaltioita toteuttamaan koulutuspoliittisia toimenpiteitä ja jatkamaan tarvittaessa koulutusjärjestelmien uudistuksia pyrkien koulutuksen koko laajuudelta ja kokonaisvaltaisen instituutiostrategian puitteissa lisäämään yhtäläisiä mahdollisuuksia ja osallisuutta ja edistämään opintomenestystä kaikilla tasoilla ja kaikissa koulutusmuodoissa.
17. Neuvoston päätelmissä tulevaisuuden eurooppalaisista opettajista ja kouluttajista ⁽¹⁴⁾ todetaan, että opettajat, kouluttajat ja koulunjohtajat ovat oppimisen välttämätön liikkeellepaneva voima, ja korostetaan tarvetta kehittää ja päivittää heidän osaamistaan. Eurooppalaisesta koulutusalueesta annetussa tiedonannossa ja neuvoston päätöslauselmassa tunnustettiin opettajien ja kouluttajien keskeinen rooli.
18. Laadukkaista varhaiskasvatusjärjestelmistä 22 päivänä toukokuuta 2019 annetussa neuvoston suosituksessa ⁽¹⁵⁾ korostetaan, että kaikkien lasten saatavilla olevat laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut tukevat heidän tervettä kehitystään ja koulumenestystään, auttavat vähentämään sosiaalista epätasa-arvoa sekä kaventavat eri sosioekonomisista taustoista tulevien lasten välisiä eroja osaamisessa.
19. Monimuoto-oppimisesta laadukkaan ja osallistavan perus- ja keskiasteen koulutuksen edistämiseksi 29 päivänä marraskuuta 2021 annetussa neuvoston suosituksessa ⁽¹⁶⁾ edistetään monimuoto-oppimisen menetelmiä, joissa yhdistetään oppiminen koulupaikalla ja etäopiskeluympäristöissä sekä digitaaliset ja ei-digitaaliset oppimisvälineet häiriönsietokykyisempien ja osallistavampien koulutusjärjestelmien rakentamiseksi. Tällaiset käytännöt mahdollistavat monimuotoiset ja eriytetyt lähestymistavat ja välineet, joilla voidaan tukea paremmin kaikkia oppilaita – ja erityisesti oppilaita, joilla on erityistarpeita tai jotka edustavat heikommassa asemassa olevia ryhmiä – ja parantaa heidän oppimismotivaatiotaan.
20. Euroopan osaamisohjelmassa ⁽¹⁷⁾ määritellään toimet, joilla vahvistetaan kestävä kilpailukykyä, parannetaan häiriönsietokykyä kriiseihin reagoimiseksi ja autetaan ihmisiä ja yrityksiä kehittämään olennaista osaamista covid-19-pandemian aikana saatujen kokemusten perusteella. Kestävä kilpailukykyä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja selviytymiskykyä tukevasta ammatillisesta koulutuksesta 24 päivänä marraskuuta 2020 annetussa neuvoston suosituksessa ⁽¹⁸⁾ ehdotetaan uudistettua EU:n politiikkavisiota ammatillisesta koulutuksesta, jolla on keskeinen rooli koulunkäynnin varhaisen keskeyttämisen ehkäisemisessä ja torjumisessa ja yhtäläisten mahdollisuuksien edistämisessä.
21. Digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelmassa ⁽¹⁹⁾ esitetään toimia digitaalisessa muutoksessa tarvittavien digitaalisten taitojen ja osaamisen kehittämiseksi, jotta voidaan varmistaa, että yksikään oppija ei jää jälkeen ja että vastavalmistuneilla on työmarkkinoilla tarvittava osaaminen. Siinä esitetään yhteisten ohjeiden laatimista opettajille ja opetushenkilöstölle digitaalisen lukutaidon edistämiseksi ja disinformaation torjumiseksi sekä eurooppalaisen digitaalisten taitojen puitekehyksen saattamista ajan tasalle ja ehdotetaan neuvoston suositusta digitaalisten taitojen koulutustarjonnan parantamiseksi. Toimintasuunnitelmassa kannustetaan myös pyrkimyksiä sukupuolten välisen kuilun poistamiseen STEM-aineissa.
22. Eurooppalaisen lapsitakuun perustamisesta 14 päivänä kesäkuuta 2021 annetussa neuvoston suosituksessa (EU) 2021/1004 ⁽²⁰⁾ kehotetaan jäsenvaltioita takaamaan avun tarpeessa oleville lapsille (eli köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa oleville lapsille, erityisesti romanilapsille) koulutuksen ja kouluissa tapahtuvan toiminnan tosiasiallinen ja maksuton saanti. Lasten oikeuksia koskevassa EU:n strategiassa ⁽²¹⁾ kehotetaan edistämään osallistavaa ja laadukasta koulutusta. Uudessa eurooppalaisessa Parempi internet lapsille -strategiassa (BIK+) ⁽²²⁾ kehotetaan rakentamaan digitaalinen ympäristö, jossa lapsilla on parempi suoja ja paremmat mahdollisuudet vaikuttaa ja tulla kunnioitetuiksi. Strategiassa korostetaan, että haavoittuvassa asemassa olevilla lapsilla olisi oltava yhtäläiset mahdollisuudet hyödyntää digitaalisen vuosikymmenen tarjoamia mahdollisuuksia.

⁽¹³⁾ EUVL C 221, 10.6.2021, s. 3.

⁽¹⁴⁾ EUVL C 193, 9.6.2020, s. 11.

⁽¹⁵⁾ EUVL C 189, 5.6.2019, s. 4.

⁽¹⁶⁾ EUVL C 504, 14.12.2021, s. 21.

⁽¹⁷⁾ COM(2020) 274 final.

⁽¹⁸⁾ EUVL C 417, 2.12.2020, s. 1.

⁽¹⁹⁾ COM(2020) 624 final.

⁽²⁰⁾ EUVL L 223, 22.6.2021, s. 14.

⁽²¹⁾ COM(2021) 142 final.

⁽²²⁾ COM(2022) 212 final.

23. Vuosina 2020 ja 2021 hyväksytyissä EU:n uuden sukupolven tasa-arvostrategioissa ja osallisuutta edistävissä toimintapoliittisissa kehyksissä ⁽²³⁾ painotettiin voimakkaasti yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistämistä ja syrjinnän torjumista koulutuksessa tukemalla kohdennetusti kaikkein heikoimmassa asemassa ja suurimmassa syrjinnän vaarassa olevia ihmisiä.
24. Neuvoston 30 päivänä lokakuuta 2020 antamassa suosituksessa ”Silta työelämään – entistä vahvempi nuorisotakuu” ja nuorisotakuun perustamisesta 22 päivänä huhtikuuta 2013 annetun neuvoston suosituksen korvaaminen ⁽²⁴⁾ suositellaan helpottamaan nuorten paluuta koulutukseen monipuolistamalla jatkokoulutustarjontaa ja varmistamalla tarvittaessa epävirallisen ja arkioppimisen validointi. Lisäksi ALMA-aloitteessa (Aim, Learn, Master, Achieve) autetaan heikommassa asemassa olevia 18–30-vuotiaita työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevia nuoria pääsemään kotimaansa työmarkkinoille yhdistämällä koulunkäyntiin, ammatilliseen koulutukseen tai työllistymiseen annettava tuki ja työharjoittelu toisessa EU:n jäsenvaltiossa nuorten taitojen, tietojen ja kokemuksen kehittämiseksi.
25. Neuvoston vuonna 2011 antaman suosituksen täytäntöönpanosta saatujen kokemusten, uuden tutkimustiedon ja sidosryhmien kuulemisten perusteella tarvitaan entistä laajempi, osallistavampi ja kokonaisvaltaisempi koulumenestystä koskeva lähestymistapa, jossa otetaan huomioon sekä perustaitoja että koulunkäynnin varhaista keskeyttämistä koskeva EU:n tason tavoite ja lisäksi hyvinvointitulottavuus. Tällaisella lähestymistavalla voitaisiin taata koulutuksessa ja elämässä menestymiseen tarvittavan osaamisen kehittäminen ja edistää oppimiskokemuksen merkityksellisyyttä, sitoutumista, laajempaa osallistumista yhteisön elämään ja siirtymistä vakaaseen aikuisuuteen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.
26. Jäsenvaltioiden on systemaattisesti käsiteltävä alisuoriutumisen ja koulunkäynnin varhaisen keskeyttämisen vähentämiseen sekä koulumenestyksen parantamiseen liittyvää tavoitetta kaikkialla EU:ssa. Järjestelmätasolla tarvitaan politiikkatoimien johdonmukaisuutta, koordinoitua muiden asiaan liittyvien politiikka-alojen kanssa (kuten nuoriso, terveydenhuolto, kulttuuri, sosiaalipalvelut, työllisyys, asuminen, oikeus, muuttoliike ja kotouttaminen) sekä tehokasta yhteistyötä eri toimijoiden välillä kaikilla tasoilla (kansallisesti, alueellisesti, paikallisesti ja koulussa), jotta lapsia, nuoria ja heidän perheitään voidaan tukea koordinoitusti. Samanaikaisesti koulutasolla olisi edistettävä kansalliset olosuhteet huomioiden koko koulun kattavia lähestymistapoja, joissa otetaan huomioon kaikki toiminta-alueet (esimerkiksi opetus ja oppiminen sekä suunnittelu ja hallinto) ja otetaan mukaan kaikki keskeiset toimijat (oppijat, koulunjohtajat, opetushenkilöstö ja muu henkilöstö, vanhemmat ja perheet sekä paikalliset ja laajemmat yhteisöt) ⁽²⁵⁾.
27. Tässä neuvoston suosituksessa otetaan täysin huomioon toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteet,

SUOSITTAA, ETTÄ JÄSENVALTIOT

1. kehittävät tai tarvittaessa vahvistavat vuoteen 2025 mennessä **koulumenestystä edistävää yhdennettyä ja kokonaisvaltaista strategiaa** ⁽²⁶⁾ asianmukaisella tasolla koulutusjärjestelmänsä rakenteen mukaisesti, jotta voidaan minimoida sosioekonomisen taustan vaikutukset koulutustuloksiin, edistää koulutuksen osallistavuutta ja vähentää edelleen koulunkäynnin varhaista keskeyttämistä ja alisuoriutumista perustaidoissa, ottaen huomioon liitteessä olevassa toimintapoliittisessa kehyksessä kuvatut toimet. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä hyvinvointiin koulussa

⁽²³⁾ Sukupuolten tasa-arvostrategia 2020–2025 (2020), EU:n rasismintorjunnan toimintasuunnitelma 2020–2025 (2020), romanien tasa-arvoa, osallisuutta ja osallistumista koskeva EU:n strategiakeskus (2020) ja siihen liittyvä neuvoston suositus (2021), hlbtqi-henkilöiden tasa-arvoa koskeva strategia 2020–2025 (2020), kotouttamista ja osallisuutta koskeva toimintasuunnitelma 2021–2027 (2020), vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva strategia 2021–2030 (2021), EU:n strategia antisemitismin torjumiseksi ja juutalaisen elämäntavan vaalimiseksi 2021–2030 (2021).

⁽²⁴⁾ EUVL C 372, 4.11.2020, s. 1.

⁽²⁵⁾ Ks. määritelmä komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa SWD(2022) 176 final.

⁽²⁶⁾ Tämä strategia voidaan sisällyttää asiaankuuluviin kansallisiin strategia-asiakirjoihin.

koulumenestyksen keskeisenä osatekijänä. Strategiaan olisi sisällyttävä **ennaltaehkäisyyn, puuttumiseen ja korvaamiseen** liittyviä toimenpiteitä (mukaan lukien osana vahvistettua nuorisotakuuta ⁽²⁷⁾ tarjottavat toimenpiteet), sen olisi **perustuttava näyttöön** ja siinä olisi **yhdistettävä yleisiä toimenpiteitä ja kohdennettuja ja/tai yksilöllisiä toimia** sellaisia oppijoita varten, jotka tarvitsevat lisähuomiota ja tukea osallistavissa ympäristöissä (kuten heikommista sosioekonomisista lähtökohdista tulevat oppijat, maahanmuuttaja-, pakolais- tai romanitaustaiset oppijat, näkyvästi ja näkymättömästi vammaiset oppijat sekä erityisopetusta tarvitsevat tai mielenterveysongelmista kärsivät oppijat sekä eristyneillä, saari- taikka syrjässä olevilla alueilla kuten EU:n syrjäisimmillä alueilla asuvat oppijat kansallisten olosuhteiden mukaisesti). Strategian olisi myös perustuttava jäseneltyyn **yhteistyöhön** eri politiikka-aloja, hallinnon tasoja ja koulutustasoa edustavien toimijoiden välillä, sen toteuttamiseen olisi osoitettava riittävä **rahoitus** ja siihen olisi liitettävä selkeä **täytäntöönpano- ja arviointisuunnitelma**;

2. kehittävät tai tarvittaessa vahvistavat kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason **tiedonkeruu- ja seurantajärjestelmiä**, joiden avulla voidaan järjestelmällisesti kerätä määrällistä ja laadullista tietoa oppijoista sekä oppimistuloksiin vaikuttavista tekijöistä, erityisesti sosioekonomisesta taustasta. Näiden järjestelmien on oltava henkilötietojen suojan ja kansallisen lainsäädännön mukaisia. Niissä olisi mahdollisuuksien mukaan varmistettava, että politiikan eri tasoilla on käytettävissä eriteltyjä tietoja monista eri näkökohdista (mukaan lukien oppijoiden omat näkemykset) ja että niitä käytetään (tapauksen mukaan anonymisoidussa muodossa) analysointiin, ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen puuttumiseen ja toimintapolitiikkojen suunnitteluun sekä edellä mainittujen strategioiden ohjaukseen, seurantaan ja arviointiin;
3. yhdistävät integroidussa ja kokonaisvaltaisessa strategiassa kansallisten olosuhteiden mukaisesti ennaltaehkäisyyn, puuttumiseen ja korvaamiseen liittyviä, esimerkiksi liitteessä olevassa toimintapolitiittisessa kehyksessä ehdotettujen kaltaisia toimenpiteitä, jotta voidaan tukea
 - 3.1 **oppijoita** yhdistämällä kokonaisvaltaisesti eri toimenpiteitä, joissa asetetaan keskiöön oppijoiden kiinnostuksen kohteet ja tarpeet ja otetaan huomioon heidän näkemyksensä;
 - 3.2 **koulunjohtajia, opettajia, kouluttajia ja muuta henkilöstöä, varhaiskasvatus mukaan lukien**, auttamalla heitä hankkimaan tietoa, taitoja ja osaamista ja tarjoamalla tukea jatkuvaan ammatilliseen kehittämiseen sekä riittävästi aikaa, tilaa ja tukea, jotta he voivat työskennellä tehokkaasti kaikkien oppijoiden kanssa, mukaan lukien oppijat, jotka ovat vaarassa syrjäytyä, alisuoriutua ja keskeyttää koulunkäyntinsä varhain. Heidän työnsä tunnustaminen ja arvostaminen (myös taloudellisesti) olisi otettava huomioon;
 - 3.3 **kouluja**, jotka kehittävät koulumenestystä koskevaa koko koulun kattavaa lähestymistapaa, jossa kaikki kouluyhteisön jäsenet (koulunjohtajat, opettajat, kouluttajat ja muu opetushenkilöstö, oppijat, vanhemmat ja perheet sekä paikallisyhteisö) sekä laaja joukko sidosryhmiä osallistuu aktiivisesti ja yhteistyössä kaikkien oppijoiden koulumenestyksen edistämiseen;
 - 3.4 **järjestelmätason** toimenpiteitä ja monialaisia toimintatapoja, joilla parannetaan kaikkien oppijoiden yhdenvertaisuutta ja osallisuutta koulutuksessa ja edistetään koulumenestystä muun muassa puuttumalla rakenteisiin ja mekanismeihin, joilla voi olla erityisen haitallisia vaikutuksia heikommassa asemassa oleviin ryhmiin kuuluviin oppijoihin;
4. optimoivat kansallisten, alueellisten ja paikallisten tarpeiden mukaisesti kansallisten ja EU:n **resurssien** käytön infrastruktuuriin, koulutukseen, välineisiin ja resursseihin tehtäviin investointeihin osallisuuden, tasa-arvon ja hyvinvoinnin lisäämiseksi koulutuksessa, mukaan lukien EU:n varojen ja asiantuntemuksen käyttö uudistuksiin ja infrastruktuuriin, välineisiin, pedagogiikkaan ja terveellisten oppimisympäristöjen luomiseen tehtäviin investointeihin, ja varmistavat, että varojen käyttö on kokonaisstrategian mukaista. Resursseja ovat erityisesti Erasmus+, elpymis- ja palautumistukiväline, Euroopan sosiaalirahasto plus, Euroopan aluekehitysrahasto, Digitaalinen Eurooppa -ohjelma, Horisontti Eurooppa, teknisen tuen väline, turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto jne.;
5. raportoivat strategiastaan, toteutetuista toimenpiteistä, asiaankuuluvista seuranta- ja arviointijärjestelyistä sekä eurooppalaisen koulutusalueen raportointijärjestelyjen puitteissa (ja eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisissa puitteissa (2021–2030)) osoitetuista määrärahoista, ja ottavat tämän huomioon myös talouspolitiikan EU-ohjausjakson valmistelussa;

⁽²⁷⁾ Neuvoston suositus, annettu 30 päivänä lokakuuta 2020, ”Silta työelämään – entistä vahvempi nuorisotakuu” ja nuorisotakuun perustamisesta 22 päivänä huhtikuuta 2013 annetun neuvoston suosituksen korvaaminen (EUVL C 372, 4.11.2020, s. 1).

6. ottavat nuoret aktiivisesti mukaan neuvoston suosituksen täytäntöönpanoon muun muassa EU:n nuorisodialogin kautta, jotta varmistetaan, että nuorten, myös heikommista lähtökohdista tulevien, mielipiteet, näkemykset ja tarpeet kuullaan ja otetaan huomioon;

KEHOTTA A KOMISSIOTA

1. tukemaan neuvoston suosituksen ja siihen liittyvien aloitteiden, kuten eurooppalaisen lapsitakuun ja vahvistetun nuorisotakuun, täytäntöönpanoa helpottamalla jäsenvaltioiden ja kaikkien asiaankuuluvien sidosryhmien välistä, kaikkien oppijoiden koulumenestystä koskevaa keskinäistä oppimista ja vaihtoa seuraavilla tavoilla:
 - 1.1 pannaan täytäntöön eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategiset puitteet edettäessä kohti eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamista ja kehittämistä (2021–2030). Puitteiden keskeisiä painopistealueita ovat koulunkäynnin varhaisen keskeyttämisen vähentäminen, perustaitojen parantaminen ja oppijoiden, opettajien ja kouluttajien hyvinvoinnin edistäminen;
 - 1.2 perustetaan asiantuntijaryhmä käsittelemään strategioita tukea antavien oppimisympäristöjen luomiseksi alisuoriutumisvaarassa oleville ryhmille ja hyvinvoinnin tukemiseksi koulussa, ja edistetään sen toimintaa. Ryhmä vie eteenpäin työtä, jota tehdään kannustavien ja terveellisten oppimisympäristöjen kehittämistä, mielenterveyden, terveellisten elämäntapojen sekä fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin edistämistä (myös traumaperäiseen stressiin puuttumisen avulla) ja kiusaamisen ja väkivallan ehkäisemistä koulussa koskevien hyvien käytäntöjen tunnistamiseksi, sekä ehdotuksia onnistuneiden käytäntöjen tehokkaaksi hyödyntämiseksi kouluissa ja suosituksia EU:n ja kansallisen tason tiedotustoimista;
 - 1.3 tunnistetaan ja jaetaan onnistuneita käytäntöjä (mukaan lukien vertaisoppiminen ja vertaismentorointi), ohjeita ja käytännön välineitä, joilla tuetaan kansallisten, alueellisten ja paikallisten toimintapolitiikkojen ja käytäntöjen, myös heikommista lähtökohdista tuleviin oppijoihin kohdennettujen, suunnittelua, täytäntöönpanoa ja arviointia, käyttäen EU:n yhteistyövälineitä, koulutusalan verkkoalustoja ja yhteisöjä, mukaan lukien eTwinning-ohjelma, uusi eurooppalainen kouluopetusfoorumi, Erasmus+ Alumni -aloite, koulunkäynnin varhaista keskeyttämistä torjuvat Cedefopin lähettiläät ja Oppisoppi, joka sisältää monikielistä oppimismateriaalia EU:sta;
 - 1.4 lisätään tietoisuutta EU:n rahastojen tarjoamista tilaisuuksista edistää, tukea ja mahdollistaa osallistavuutta, tasapuolisuutta ja hyvinvointia koulutuksessa, mukaan lukien Erasmus+, elpymis- ja palautumistukiväline, Euroopan sosiaalirahasto plus, Euroopan aluekehitysrahasto, Digitaalinen Eurooppa -ohjelma, Horisontti Eurooppa, teknisen tuen väline sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto, sekä kannustetaan niiden käyttämiseen;
 - 1.5 tuetaan EU:n laajuista tutkimusta ja kyselytutkimuksia, kannustetaan luomaan tutkimusverkostoja ja tuetaan tutkimuksen ja politiikan välistä sekä tutkimuksen ja käytännön toimijoiden välistä vuoropuhelua;
 - 1.6 otetaan huomioon digitaalista koulutusta ja osaamista koskevan jäsennellyn vuoropuhelun tulokset;
2. tukemaan kaikkien oppijoiden koulumenestystä (myös maahanmuuttajien kotouttamista ja kielenoppimista) koskevan ohjelmamateriaalin ja resurssien kehittämistä ja levittämistä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa niiden käytettäväksi vapaaehtoisuuspohjalta muun muassa kehittämällä ja edistämällä eurooppalaista koulujen työkalupakkia ”Osallistavan koulutuksen edistäminen ja koulunkäynnin keskeyttämisen vähentäminen”, osallistavaa koulutusta ja kansalaiskasvatusta koskevien innostavien käytäntöjen kokoelmaa ja Cedefopin ammatillisen koulutuksen työkalupakkia koulutuksen varhaisen keskeyttämisen torjumiseksi;
3. tukemaan opetushenkilöstön ja muiden sidosryhmien ammatillisia kehittämismahdollisuuksia seuraavasti:
 - 3.1 jaetaan hyviä käytänteitä Erasmus+ -henkilöstövaihdosta, -hankkeista ja -verkostoista, muun muassa eTwinning-verkkoyhteisön, Erasmus+ Teacher Academies -toimintojen ja ammatillisten huippuosaamiskeskusten kautta;
 - 3.2 tarjotaan opettajien, kouluttajien, koulunjohtajien ja opettajakouluttajien jatkuvaan ammatilliseen kehittämiseen kaikille avoimia verkkokursseja (MOOC-kursseja) ja muita kouluttautumismahdollisuuksia (mukaan lukien pienet osaamiskokonaisuudet), joita isännöi uusi eurooppalainen kouluopetusfoorumi, ja edistetään näiden kurssien laajaa käyttöä;

4. seuraamaan neuvoston suosituksen täytäntöönpanoa eurooppalaisen koulutusalueen nykyisten järjestelyjen puitteissa (mukaan lukien eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisissa puitteissa) ja raportoimaan siitä sekä ottamaan tämän huomioon myös talouspolitiikan EU-ohjausjakson valmistelussa (mukaan lukien tarkistettu sosiaali-indikaattoreiden tulostaulu);
5. seuraamaan edistymistä kohti EU:n tason tavoitteiden saavuttamista ja raportoimaan siitä määräajoin eurooppalaista koulutusaluetta koskevien raporttien yhteydessä; pohtimaan läheisessä yhteistyössä indikaattoreita ja vertailuarvoja käsittelevän pysyvän työryhmän kanssa, miten EU:n tason seuranta voidaan tehostaa, erityisesti arvioimalla olemassa olevia EU:n tason indikaattoreita ja ehdottamalla tarvittaessa ja tapauksen mukaan uusia, erityisesti osallisuutta ja tasapuolisuutta koskevia indikaattoreita.

Tämä suositus korvaa koulunkäynnin keskeyttämisen vähentämiseen tähtäävistä politiikoista 28 päivänä kesäkuuta 2011 annetun neuvoston suosituksen.

Tehty Brysselissä 28 päivänä marraskuuta 2022.

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

V. BALAŠ

LIITTEEN

Koulumenestyksen toimintapoliittinen kehys

Tässä liitteessä esitetään toimintapoliittinen kehys, joka toimii kansallisten, alueellisten ja paikallisten poliittisten päättäjien ja koulutusalan toimijoiden viitevälineenä ja joka voi toimia innoittajana koko järjestelmää koskevalle toimintapolitiikalle parempien oppimistulosten varmistamiseksi kaikille oppijoille.

Tässä toimintapoliittisessa kehyksessä kuvataan koko järjestelmää koskevaa toimintatapaa kaikkien oppijoiden koulumenestyksen parantamiseksi riippumatta oppijoiden henkilökohtaisista ominaisuuksista tai perhe-, kulttuuri- taikka sosioekonomisesta taustasta. Siinä eritellään keskeisiä edellytyksiä ja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on vähentää koulunkäynnin varhaista keskeyttämistä ja alisuoriutumista perustaidoissa ja jotka perustuvat EU:n jäsenvaltioissa saatuaan näyttöön ja parhaisiin käytäntöihin sekä huippututkimukseen. Kehyksen perustana on laaja ja kattava näkemys koulumenestyksestä: kyse ei ole pelkästään akateemisista tuloksista, vaan huomioon otetaan myös sellaiset tekijät kuin henkilökohtainen, sosiaalinen ja emotionaalinen kehitys sekä oppijoiden hyvinvointi koulussa. Kehys koostuu joistakin yleisistä edellytyksistä (1 ja 2 kohta) ja joukosta mahdollisia toimia, joita voidaan edistää koulu- ja järjestelmätasolla kansallisten koulutusjärjestelmien mukaisesti.

1. Kaikkien oppijoiden koulumenestyksen tavoittelu riippumatta oppijoiden henkilökohtaisista ominaisuuksista taikka perhe-, kulttuuri- tai sosioekonomisesta taustasta edellyttää **koulumenestystä edistävää integroidusti toteutettua ja kokonaisvaltaista strategiaa** asianmukaisella politiikkatasolla (kansallisella, alueellisella, paikallisella) kansallisten olosuhteiden ja koulutusjärjestelmän rakenteen mukaisesti. Tällaisen strategian olisi käsitettävä esimerkiksi seuraavaa:
 - a) varmistetaan koordinointi muiden politiikka-alojen kanssa (kuten nuoriso, terveydenhuolto, kulttuuri, sosiaalipalvelut, työllisyys, asuminen, oikeus, pakolaisten ja muiden maahanmuuttajien osallistaminen ja syrjimättömyys) ja luodaan pysyvä yhteistyö koulutusjärjestelmän hallinnon eri tasojen välille sekä järjestelmällinen vuoropuhelu kaikkien asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa (mukaan luettuna oppijat, vanhemmat ja perheet sekä syrjäytyneiden ryhmien näkemyksiä edustavat henkilöt) suunnitteluvaiheesta aina täytäntöönpanoon ja arviointiin asti;
 - b) otetaan käyttöön tasapainoinen, johdonmukainen ja koordinoitu politiikkatoimien kokonaisuus, jossa yhdistyvät ennaltaehkäisy, puuttuminen ja korvaaminen ja jossa keskitytään vahvasti ennaltaehkäisy- ja puuttumistoimiin;
 - c) integroidaan koulunkäynnin varhaisen keskeyttämisen ehkäisemistä koskevat kansalliset, alueelliset ja paikalliset strategiset lähestymistavat (tarpeen mukaan) perustaitojen edistämiseen, kiusaamiseen ja verkkokiusaamiseen puuttumiseen (mukaan lukien sukupuoleen perustuva kiusaaminen ja seksuaalinen häirintä) sekä hyvinvoinnin tukemiseen liittyviin lähestymistapoihin;
 - d) yhdistetään osallistavassa ympäristössä järjestelmällisesti kaikille oppijoille tarkoitettuja yleisiä koulun laajuisia toimenpiteitä kohdennettuihin toimiin, jotka on tarkoitettu joillekin oppijoille tai oppijaryhmille, joilla on samankaltaisia tarpeita tai kohtalainen riski, ja yksilöllisempiin toimenpiteisiin, jotka on tarkoitettu niille, joilla on monimutkaisia tai kroonisia tarpeita ja suurin riski;
 - e) kiinnitetään erityistä huomiota lapsiin ja nuoriin, jotka ovat vaarassa joutua muita heikompaan asemaan tai syrjityiksi, varmistetaan intersektionaalinen lähestymistapa ja otetaan mukaan riskiryhmiin kohdistettavat asianmukaiset toimenpiteet yhteistyössä sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoiden kanssa. Riskiryhmiä ovat esimerkiksi lapset, joilla on sosioekonomisesti heikompi, maahanmuuttaja- tai romanitausta, pakolaiset, näkyvästi ja näkymättömästi vammaiset oppijat, joilla on esimerkiksi pitkä- tai lyhytaikaisia fyysisiä, psyykkisiä, älyllisiä tai aisteihin liittyviä vammoja ja erityisopetusta tarvitsevat tai mielenterveysongelmista kärsivät oppijat;
 - f) kiinnitetään huomiota sukupuolten välisen kuilun tunnistamiseen koulutuksessa muun muassa tehostamalla poikien ja tyttöjen suoriutumisen seurantaa ja ottamalla tarvittaessa käyttöön erityistoimia;
 - g) tarkastellaan epävirallisen oppimisen ja arkioppimisen sekä kaikkien asiaankuuluvien kumppaneiden osallistumisen merkitystä oppimisenestyksen kannalta;

- h) noudatetaan näyttöön perustuvaa toimintatapaa, hyödynnetään luotettavia tiedonkeruu- ja seurantajärjestelmiä (ks. jäljempänä 2 kohta) ja tukeudutaan uusimpaan määrälliseen ja laadulliseen tutkimukseen sekä tarkastellaan käytäntöjä ja välineitä, jotka ovat osoittautuneet menestyksekkäiksi kaikkien oppijoiden koulumenestyksen edistämiseksi. Tähän sisältyy inspiraation hakeminen EU:n tasolla tarjolla olevista resursseista, kuten eurooppalaisesta koulujen työkalupakista, osallistavaa ja kansalaiskasvatusta koskevien innostavien käytäntöjen kokoelmasta sekä Cedefopin ammatillisen koulutuksen työkalupakista koulunkäynnin varhaisen keskeyttämisen torjumiseksi ja elinikäisen ohjauksen järjestelmien ja käytäntöjen kartoituksesta;
- i) kohdennetaan oikeasuhteisia varoja, mukaan lukien kansallisten ja EU:n varojen käyttö, sekä muuta tukea uudistuksiin ja investointeihin, joita tehdään opetusvälineisiin, infrastruktuuriin ja pedagogiikkaan (erityisesti Erasmus+, elpymis- ja palautumistukiväline, Euroopan sosiaalirahasto plus, Euroopan aluekehitysrahasto, Digitaalinen Eurooppa -ohjelma, Horisontti Eurooppa, teknisen tuen väline, turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto ja Verkkojen Eurooppa -välineen (CEF2) rahoitusjärjestely);
- j) laaditaan täytäntöönpanosuunnitelma, joka sisältää selkeät tavoitteet ja välitavoitteet, seuranta- ja arviointisuunnitelma sekä luodaan koordinoitumekanismi tai -rakenne kansallisiin olosuhteisiin sopivalla tasolla yhteistyön helpottamiseksi, täytäntöönpanon tukemiseksi sekä seurannan, arvioinnin ja toimintapolitiikan tarkistamisen mahdollistamiseksi.
2. Jotta yhdenmätty strategia olisi tehokas, sen olisi perustuttava luotettavaan **tiedonkeruu- ja seurantajärjestelmiin** jäsenvaltioissa, kansallisten olosuhteisiin sopivalla tasolla, eikä se saisi luoda oppilaitoksille tarpeetonta hallinnollista lisärasitetta. Näiden järjestelmien olisi täytettävä muun muassa seuraavat ehdot:
- a) Niiden olisi mahdollistettava kaikilla politiikan tasoilla (kansallisella, alueellisella ja paikallisella) alisuoriutumisen ja koulunkäynnin varhaisen keskeyttämisen laajuuden, esiintyvyyden ja mahdollisten syiden analysointi muun muassa syrjäytyneiden oppijoiden ja perheiden näkemysten keräämisen avulla.
- b) Niitä olisi käytettävä toimintapolitiikan kehittämisen suunnitteluun ja ohjaukseen, täytäntöönpanon seurantaan sekä toteutettujen toimenpiteiden vaikuttavuuden ja tehokkuuden arviointiin.
- c) Niiden olisi mahdollistettava niiden oppijoiden varhainen havaitseminen ja tunnistaminen, jotka ovat vaarassa keskeyttää koulunkäynnin varhain tai jotka ovat tehneet niin, jotta voidaan tarjota oikea-aikaista ja asianmukaista tukea heitä kuitenkin leimaamatta.
- d) Niiden olisi tarjottava perusta koulujen tehokkaan ohjauksen ja tukemisen kehittämiseksi.

Tietojen olisi ihannetapauksessa katettava kaikki koulutustasot (varhaiskasvatus, alempi perusaste, ylempi perusaste ja toinen aste) ja koulutusmuodot (ammatillinen koulutus mukaan lukien) ja oltava saatavilla politiikan eri tasoilla, ja niiden yhteydessä olisi noudatettava henkilötietojen suojaa koskevaa lainsäädäntöä. Määrällistä ja laadullista tietoa olisi kerättävä kansallisten olosuhteiden mukaan tarkasti eriteltynä (esimerkiksi sukupuolen, sosioekonomisen taustan, maahanmuuttajataustan ja alueellisten erojen mukaan) ja monenlaisista tekijöistä, joilla on kielteinen tai myönteinen vaikutus oppimistuloksiin (kuten osallistuminen varhaiskasvatukseen, läsnäolo, osallistuminen oppimisprosesseihin, suoriutuminen perustaidoissa, hyvinvointi koulussa, mielenterveys, tunne kouluun kuulumisesta, käyttäytymisongelmat tai syrjäytäkemukset).

3. **Oppijoiden** tukemiseksi on tunnistettu seuraavat hyvät käytännöt, joiden onnistunut täytäntöönpano riippuu ratkaisevasti kaikkien asiaankuuluvien toimijoiden (koulunjohtajat, opettajat, kouluttajat tai muu asiaankuuluva henkilöstö, perheet ja oppijat itse) sitoutumisesta kansallisella, alueellisella, paikallisella ja koulutasolla kansallisten olosuhteiden ja koulutusjärjestelmän rakenteen mukaisesti:

Ennaltaehkäisevät toimenpiteet

- a) Varmistetaan, että riskitekijät kuten oppimisvaikeudet, kehitysongelmat, kielitaito ja erityisopetuksen tarve, mukaan lukien sosiaaliset ja emotionaaliset vaikeudet, tunnistetaan varhaisessa vaiheessa ja että oppijat, jotka ovat vaarassa alisuoriutua ja keskeyttää koulunkäynnin, havaitaan varhaisessa vaiheessa, samalla kun vältetään leimaamista.

- b) Kehitetään oppijalähtöisiä ja osallistaviin ja relationaalisiin pedagogiikkoihin perustuvia opetussuunnitelmia sekä mahdollistetaan monipuoliset ja yksilölliset opetus- ja oppimismuodot. Lasten ja nuorten aktiivista osallistumista oppimateriaalien kehittämiseen olisi tarpeen mukaan harkittava erityisesti kiusaamisen ehkäisemiseen, sosiaaliseen ja tunnekasvatukseen, konfliktien ratkaisemiseen ja ennakkoluulojen voittamiseen tarkoitettujen resurssien osalta.
- c) Sisällytetään sosiaalinen ja tunnekasvatus, kiusaamisen ehkäiseminen ja fyysinen ja mielenterveys opetussuunnitelmiin varhaiskasvatuksesta toisen asteen koulutukseen.
- d) Vahvistetaan opetuskielen (-kielten) osaamista arvostaen ja tukien samalla oppijoiden kielellistä monimuotoisuutta jatko-oppimista ja koulumenestystä edistävänä pedagogisena voimavarana. Tähän voivat sisältyä esimerkiksi aiemman kielitaidon arviointi, vahva tuki oppijan äidinkielellä (ensimmäisellä kielellä) ja opetuskielellä, mahdollisuus saada kotikielen opetusta sekä mekanismit, joilla tuetaan siirtymistä vastaanottoluokkien ja tavallisten luokkien välillä eri koulutusasteilla tapauksen mukaan.
- e) Tuetaan erityisesti pakolaisten ja vastikään saapuneiden maahanmuuttajien opetuskielen omaksumista integroimalla heidät varhain tavallisiin luokkiin ja opetussuunnitelmiin ja tarjoamalla henkilökohtaista lisätukea asianmukaisella tasolla sosiaalisen ja akateemisen oppimisen nopeuttamiseksi. Kielellisen ja akateemisen tuen ja uraohjauksen jatkuva saatavuus kaikilla koulutustasoilla sekä kulttuurienvälinen kasvatus ja vanhempien osallistuminen voivat myös olla avainasemassa.
- f) Edistetään vuorovaikutteisia ja elämyksellisiä sekä kulttuuriset ja kielelliset näkökohdat huomioivia pedagogisia lähestymistapoja oppijoiden itsenäisyyden ja oppimisestaan ottaman vastuun kehittämiseksi sekä heidän voimaannuttamiseksi osallistumaan aktiivisesti osaamisensa kehittämiseen. Tällaisia lähestymistapoja voivat olla mahdollisuudet monimuoto-oppimiseen (mukaan lukien digitaaliset resurssit sekä pääsy kirjastoihin, laboratorioihin, museoihin, muihin kulttuurilaitoksiin kuten musiikki- tai taidekouluihin, yhteisökeskuksiin ja luontoon), vammaisten tai erityisopetusta tarvitsevien oppijoiden tarpeiden huomioon ottaminen, oppimisajan ja -ympäristöjen joustava ja heterogeeninen organisointi, monitieteinen opetus ja oppiminen, yhteistoiminnallinen oppiminen ja vertaistuki sekä avustavien teknologioiden käyttö vammaisten oppijoiden apuna.
- g) Edistetään henkilökohtaiset oppimistarpeet ja -polut huomioivia ja niitä tukevia arviointikäytäntöjä erityisesti hyödyntämällä laajasti formatiivista ja jatkuvaa arviointia sekä yhdistämällä useita digitaalisia ja ei-digitaalisia muotoja ja välineitä (esimerkiksi portfolioita, vertaisarviointia ja itsearviointia), jotka ovat osallistavia, kulttuuriset näkökohdat huomioivia ja osallistumiseen perustuvia.

Puuttumistoimenpiteet

- h) Luodaan kouluihin puitteita, joissa tarjotaan kohdennettua tukea kaikille oppijoille, joilla on oppimisvaikeuksia tai jotka ovat vaarassa alisuoriutua, monitieteisen ja tiimilähtöisen lähestymistavan avulla (esimerkiksi koko koulun kattavat vanhempien osallistumisen ohjelmat, mentorointiohjelmat, mukaan lukien vertaismentorointi, tukihenkilöstön käyttöönotto, lisäoppimisaika lukuvuoden aikana ja/tai loma-aikana ja pääsy muihin oppimisympäristöihin).
- i) Tarjotaan osallistavissa ja saavutettavissa ympäristöissä tehostettua yksilöllistä tukea oppijoille, joilla on monitahoisia ja monimutkaisia tarpeita, mukaan lukien sosiaaliset, emotionaaliset ja mielenterveyteen liittyvät tarpeet (esimerkiksi henkilökohtainen ohjaus, yksilölliset oppimissuunnitelmat, erikoistuneen tunneterapeutin interventiot, psykoterapeuttiset interventiot, monialaiset tiimit ja perhetuki).
- j) Tarjotaan ratkaisuja koulutasolla tai yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa oppijoille, joilla on sosioekonomisesta taustasta johtuvia perustarpeiden tyydyttämiseen liittyviä vaikeuksia (esimerkiksi oppimateriaalin puute, kuljetukseen liittyvät vaikeudet, nälkä, ravitsemus- ja univaje).
- k) Tarjotaan kohdennettuja rahoitus- tai muita tukijärjestelyjä muita heikommassa asemassa oleville oppijoille, jotta heidän on helpompi jatkaa toisen ja korkea-asteen koulutukseen ja suorittaa tarvittavan pätevyyden tuovat toisen opinnot.

- l) Tarjotaan pakolaisille ja vastikään saapuneille maahanmuuttajaoppijoille rahoitusjärjestelyjä, joilla varmistetaan pääsy opetukseen tai tarvittaessa valmistaville kursseille ja sujuva siirtyminen koulutusjärjestelmään kaikilla tasoilla.

Yhdistetyt puuttumis-/ korvaavat toimenpiteet:

- m) Tarjotaan sosiaalista, emotionaalista ja psykologista tukea oppijoille, erityisesti niille, joilla on haitallisia lapsuudenkokemuksia, traumoja tai vakavia sosiaalisia tai emotionaalisia vaikeuksia, jotka haittaavat heidän koulunkäyntiään. Tähän voisi sisältyä henkilökuntaan kuuluvien neuvojen ja mentoreiden roolin vahvistaminen, mielenterveysalan ammattilaisten ja palvelujen saatavuuden helpottaminen kouluissa ja niiden ympäristössä sekä varhainen puuttuminen kiusaamiseen sekä uhrien että kiusaajien osalta. Luodaan vertais- ja yhteisötukea kiusaamisen/verkkokiusaamisen ehkäisemiseksi ja kaikenlaisen syrjinnän torjumiseksi.
- n) Varmistetaan tasapuolinen, joustava ja riittävä tuki pakolaisille ja äskettäin saapuneille maahanmuuttajille, mukaan lukien sosiaalinen, emotionaalinen ja psykologinen tuki, joka auttaa heitä selviytymään traumaperäiseen stressiin ja muuttoon tai kotoutumiseen liittyvistä haasteista. Tämä tuki olisi sisällytettävä laajempaan ja monialaiseen järjestelmään, jotta voidaan ottaa huomioon kaikki heidän erityistarpeensa, yhteistyössä sosiaali- ja terveyspalvelujen, mielenterveysalan toimijoiden ja kaikkien muiden asiaankuuluvien palvelujen ja toimijoiden kanssa ja ottaen oppijat ja heidän perheensä tai hoitajansa tiiviisti mukaan.
- o) Helpotetaan pääsyä opetussuunnitelman ja koulun ulkopuolisen toiminnan (kuten urheilun, taiteen, vapaaehtois- tai nuorisotyön) piiriin ja parannetaan oppimistulosten dokumentointia ja validointia.
- p) Vahvistetaan opinto-ohjausta, uraohjausta ja -neuvontaa sekä ammatinvalinnan ohjausta uranhallintataitojen ja -osaamisen hankkimisen tukemiseksi. Tähän olisi sisällytettävä opetussuunnitelmaan kuuluvaa ja sen ulkopuolista toimintaa, kuten työssäoppimista, työpaikkakäyntejä, työn varjostamista, urapelejä tai kokeilukursseja.

4. **Koulunjohtajilla, opettajilla, kouluttajilla ja muulla henkilöstöllä, myös varhaiskasvatuksessa**, on strategiassa keskeinen rooli. Koska heidän vastuualueensa on haastava, he tarvitsevat tukea ja välineitä koulutukseen liittyvän eriarvoisuuden, alisuoriutumisen ja opinnoista loitontumisen ymmärtämiseen ja torjumiseen. Sen lisäksi, että heitä autetaan hankkimaan tarvittavat tiedot, taidot ja osaaminen, tämä edellyttää myös ajan, tilan ja välineiden osalta asianmukaisia työoloja. Seuraavat hyvät käytännöt on määritetty:

Ennaltaehkäisevät toimenpiteet

- a) Sisällytetään osallistavuus, tasapuolisuus ja monimuotoisuus, alisuoriutumisen ja opinnoista loitontumisen ymmärtäminen sekä hyvinvoinnin, mielenterveyden ja kiusaamisen käsitteleminen kaikkiin lakisäateisiin opettajien peruskoulutusohjelmiin.
- b) Varmistetaan, että korkealaatuinen ja tutkimukseen perustuva opettajien peruskoulutus ja jatkuva ammatillinen kehittäminen valmistavat koulunjohtajia, opettajia, kouluttajia ja muuta opetushenkilöstöä
- ymmärtämään riskejä ja suojaavia tekijöitä, jotka saattavat vaikuttaa akateemiseen suoriutumiseen, opinnoista loitontumiseen tai koulunkäynnin varhaiseen keskeyttämiseen sekä sosiaalisiin, emotionaalisiin ja käyttäytymisongelmiin
 - ymmärtämään hyvinvointiin, vammaisuuteen ja mielenterveyteen liittyviä kysymyksiä, kuten traumaperäistä stressiä, ja tukemaan oppijoiden sosiaalisten ja tunnetaitojen kehittämistä
 - kehittämään opettamiseen monikielisissä ja monikulttuurisissa tilanteissa liittyvää osaamista
 - tunnistamaan ja kyseenalaistamaan sukupuolistereotyyppioita opetuksessa ja oppimisessa (kuten poikien suoriutumiseen liittyviä alhaisia odotuksia ja sukupuolten välistä kuilua STEM-aineissa) ja kehittämään sukupuolinäkökulman huomioon ottavia opetuskäytäntöjä, jotka motivoivat ja osallistavat enemmän poikia ja tyttöjä
 - tunnistamaan ja käsittelemään erilaisia oppimisvaikeuksia

- käyttämään yhteistoiminnallisia käytäntöjä ja työskentelemään monialaisissa tiimeissä koulussa sekä ulkopuolisten kumppaneiden kanssa
 - käyttämään tarpeen mukaan erilaisia oppimistapoja, -välineitä ja -ympäristöjä ja toteuttamaan aktiivisesti monimuoto-oppimista yhdistäen esimerkiksi sisä- ja ulkoaktiiviteetteja, yksilöllistä ja ryhmäopetusta ja -oppimista sekä digitaalisia ja ei-digitaalisia resursseja
 - käyttämään opetuksessa ja oppimisessa formatiivisia arviointimenetelmiä ja -välineitä
 - edistämään myönteistä oppimisilmapiiriä käyttämällä luokanhallintaan, kiusaamisen ehkäisemiseen ja konfliktien ratkaisemiseen liittyviä strategioita ja luomaan luottamuksellisia suhteita oppijoihin, vanhempiin, perheisiin ja hoitajiin, erityisesti heikommista lähtökohdista tulevien oppijoiden kohdalla
- c) Kannustetaan opettajia, kouluttajia, koulunjohtajia ja muuta opetushenkilöstöä työskentelemään kouluissa, joissa suuri osa oppilaista tulee sosioekonomisesti heikommista lähtökohdista. Kannustetaan opettajaopiskelijoita suorittamaan harjoitteluja tällaisissa kouluissa.
- d) Varmistetaan, että koko ammatinvalinnan ohjaukseen sekä opinto- tai uraohjaukseen osallistuva henkilöstö on koulutettua ja pätevää ja että heillä on mahdollisuus perus- ja jatkokoulutukseen.
- e) Tuetaan opettajien, kouluttajien, koulunjohtajien ja koulun muun henkilöstön hyvinvointia ja parannetaan opettajan ammattiin houkuttelevuutta muun muassa varmistamalla asianmukaiset työolot, ammatillinen riippumattomuus ja opettajien ja kouluttajien aktiivinen osallistuminen oppilaitosten hallintoon, laadukas peruskoulutus ja jatkuva ammatillinen kehittäminen, mahdollisuus saada tukea ja mielenterveysalan ammattilaisten palveluja, yhteistyö ja vertaistuki.

Puuttumistoimenpiteet

- f) Helpotetaan henkilöstön vaihtoa, vertaisoppimista ja vertaistukea opettajien, kouluttajien ja muun opetushenkilöstön ja ammattilaisten keskuudessa verkostoitumisen, työn varjostamisen, seminaarien ja moniammatillisten oppimisyhteisöjen avulla sekä tarjoamalla mahdollisuus hyödyntää osaamiskeskus- ja asianmukaisia resursseja, joiden avulla opetusta ja oppimista voidaan mukauttaa kaikkien oppijoiden erityistarpeisiin. Varmistetaan erityisesti mahdollisuus käyttää erikoistuneita resurssikeskuksia tai neuvontatiimejä, jotka voivat tarjota tarvittavat välineet ja pedagogiikat pakolaisten ja äskettäin saapuneiden maahanmuuttajaoppilaiden tukemiseksi ja eri paikkakunnilla ja kouluissa työskentelemiseksi.
- g) Tutkitaan, miten vaihtoehtoiset polut opettajan ammattiin voivat mahdollisuuksien mukaan lisätä opetushenkilöstön monimuotoisuutta ja avata opettajan ammattiin eri lähtökohdista tuleville ihmisille, myös ehdokkailla, joilla on omaa kokemusta heikommista sosioekonomisista lähtökohdista.
5. Kaikkien oppijoiden koulumenestyksen parantamisessa erityisen tehokkaiksi ovat osoittautuneet **koko koulun kattavat lähestymistavat**, joissa kaikki kouluyhteisön jäsenet (koulunjohtajat, opettajat, kouluttajat ja muu opetushenkilöstö, oppijat, vanhemmat ja perheet) sekä monenlaiset sidosryhmät (kuten sosiaali- ja terveyspalvelut, nuorisopalvelut, etsivän hoidon työntekijät, psykologit, erikoistuneet tunneneuvojat/-terapeutit, sairaanhoitajat, puhe- ja kieliterapeutit, ohjausasiantuntijat, nuorisotyöntekijät, paikallisviranomaiset, kansalaisjärjestöt, yritykset, ammattiliitot ja vapaaehtoistyöntekijät) ja koko yhteisö ovat mukana aktiivisesti ja yhteistoiminnallisesti. Onnistuneisiin toimintapolitiikkoihin voi sisältyä seuraavaa:

Ennaltaehkäisevät toimenpiteet

- a) Annetaan koulujen johtajille ja johtokunnille päätöksentekoa varten riittävästi itsemääräämisoikeutta yhdistettynä vahvaan vastuuvollisuuteen.
- b) Edistetään kaikkien oppijoiden koulumenestyksen ja hyvinvoinnin (mukaan lukien kiusaamisen ehkäiseminen, syrjinnän torjuminen, sukupuolinäkökohtien huomioon ottaminen ja terveystietoisuus) sisällyttämistä koulun suunnittelu- ja hallintoprosesseihin (kuten koulun kehittämissuunnitelmiin, tehtäväkuvauksiin, vuotuisiin tai monivuotisiin pedagogisiin suunnitelmiin) ja kannustetaan kouluja suunnittelemaan, seuraamaan ja arvioimaan erityisiä osallistamis- ja hyvinvointisuunnitelmia.
- c) Edistetään kaikkien oppijoiden koulumenestystä ja hyvinvointia koulussa osana sisäisiä ja ulkoisia laadunvarmistusmekanismeja ja myös sellaisten tavoitteiden ja indikaattoreiden sisällyttämistä, jotka koskevat esimerkiksi oppimisilmapiiriä, kiusaamista ja hyvinvointia. Varmistetaan, että ulkopuolisessa arvioinnissa/tarkastuksessa annetaan neuvontaa ja tukea tarkastetuille kouluille, tuetaan koulujen itsearviointia ja edistetään oman toiminnan tarkastelun ja parantamisen kulttuuria osallisuuteen ja hyvinvointiin liittyvien strategioiden ja käytäntöjen kohdalla.

- d) Tarjotaan ammatillisen kehittymisen mahdollisuuksia ja ohjausta, joilla tuetaan koulunjohtajia organisaatiomuutosten hallinnassa ja osallistavien käytäntöjen edistämässä.
- e) Kannustetaan osallistavaa ja demokraattista kouluympäristöä, jossa oppijat osallistuvat koulun ja luokan päätöksentekoon ja jossa hyödynnetään lapsille ja nuorille, myös syrjäytyneisiin ryhmiin kuuluville, mukautettuja osallistavia menetelmiä.
- f) Edistetään koulukulttuuria, jossa arvostetaan monimuotoisuutta, edistetään oppijoiden hyvinvointia, lisätään heidän kouluun kuulumisen tunnettaan ja luodaan turvallinen ympäristö kiistanalaisista aiheista käytävälle vuoropuhelulle.

Yhdistetyt ennaltaehkäisy- ja puuttumistoimenpiteet

- g) Kannustetaan yhteistoiminnallisiin ja monialaisiin käytäntöihin kouluissa ja kumppanuuksissa paikallisten palvelujen, nuorisotyöntekijöiden, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten, yritysten ja koko yhteisön kanssa.
- h) Edistetään kouluja yhteisön elinikäisen oppimisen keskuksina, joissa koulutus ja sosiaalinen elämä ovat tiiviisti sidoksissa naapurustoon ja joissa yhteisö ottaa yhteisen vastuun koulusta oppimistilana.
- i) Edistetään koulujen välistä verkostoitumista sekä moniammatillisia oppimisyhteisöjä paikallisella, alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla keskinäisen oppimisen edistämiseksi. Kannustetaan kouluja käyttämään eurooppalaisessa koulujen työkalupakissa, osallistavaa koulutusta ja kansalaiskasvatusta koskevien innostavien käytäntöjen kokoelmassa ja Cedefopin ammatillisen koulutuksen työkalupakissa koulutuksen varhaisen keskeyttämisen torjumiseksi saatavilla olevia resursseja.
- j) Edistetään kielitietoisuutta koulussa ja sen ympäristössä ja kannustetaan kaikkia toimijoita pohtimaan kieleen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen liittyviä normeja, arvoja ja asenteita muun muassa tunnistamalla ja huomioimalla kaikki koulu yhteisössä puhutut kielet, ottamalla vanhemmat ja perheet, hoitajat ja laajempi yhteisö mukaan kielenopetukseen, perustamalla kirjastoja, jotka sisältävät resursseja eri kielillä, ja helpottamalla koulupäivän jälkeisiä kieliin liittyviä aktiviteetteja.
- k) Tuetaan kouluja tehokkaiden käytäntöjen sisällyttämisessä vastasaapuneiden maahanmuuttajien (myös pakolaisten) kielenoppimisprosessin jokaiseen vaiheeseen, mukaan lukien vastaanotto ja arviointi (esimerkiksi lukutaidon, kielitaidon ja muiden avaintaitojen kattavan ja moniolotteisen arvioinnin avulla), sijoittaminen ja hyväksyminen (esimerkiksi tarjoamalla tarvittaessa ja tapauksen mukaan ajallisesti rajoitettuja valmistavia luokkia ja ottamalla käyttöön hyvinvointiin ja koulunkäyntiin liittyvää tukea helpottamaan sujuvaa siirtymistä tavalliseen opetukseen) sekä seuranta (kouluun pääsyn ehtojen aiheuttaman maahanmuuttajaoppilaiden maantieteellisen erottelun ehkäisemiseksi).
- l) Edistetään tehokasta viestintää ja yhteistyötä vanhempien, laillisten huoltajien ja perheiden kanssa lasten koulutuksen edistymisestä ja hyvinvoinnista muun muassa paikallisyhteisön kulttuurivälittäjien avulla. Otetaan vanhemmat, perheet ja lailliset huoltajat mukaan opetussuunnitelman mukaiseen ja sen ulkopuoliseen toimintaan (kuten vapaaehtoistoimintaan luokkahuoneessa, luku- ja läksykerhoihin, tutorointiin koulun kirjastoissa ja koulupäivän jälkeisiin ohjelmiin sekä työnhakuryhmiin, työmessuille, työharjoitteluihin ja käynteihin uraneuvontakeskuksissa).
- m) Edistetään vanhempien ja perheiden aktiivista osallistumista koulun päätöksentekoon, mukaan lukien opetussuunnitelma, suunnittelu ja arviointi, hyvinvointi- ja mielenterveysohjelmat, sosiaalinen ja tunnekasvatus ja uraohjaus, ja edistetään ja tuetaan sosioekonomisesta syrjäytyneisiin ryhmiin kuuluvien vanhempien osallistumista.
- n) Tuetaan vanhempien osallistumista lastensa varhaisten luku- ja laskutaitojen kehittämiseen esimerkiksi kirjoja kotiin tarjoavien ohjelmien ja perheen lukutaitoa koskevien aloitteiden avulla. Lisätään mahdollisuuksia perheoppimiseen ja vanhempien koulutukseen erityisesti heikosti koulutettujen ja köyhyysvaarassa olevien kohdalla yhteistyössä paikallisten palvelujen ja kansalaisjärjestöjen kanssa.
- o) Tarjotaan lisätukea kouluille sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevilla alueilla, joilla on paljon syrjäytyneisiin ryhmiin kuuluvia oppilaita. Tähän voisi tarvittaessa sisältyä tällaisten koulujen oppilas-opettaja-suhdeluvun pienentäminen sekä materiaalien, välineiden ja infrastruktuurin kohdennettu jakaminen.

6. Kaikkien oppijoiden koulumenestyksen parantamiseksi on tärkeää puuttua järjestelmätason piirteisiin, jotka voivat vaikuttaa koulutuksen yhdenvertaisuuteen ja osallistavuuteen eri tavoin, sekä tehostaa monialaista yhteistyötä. Yhdennetyn ja kokonaisvaltaisen strategian kehittämisessä voidaan ottaa huomioon seuraavat rakenteelliset toimenpiteet:
- a) Varmistetaan kaikille tasapuolinen pääsy kohtuuhintaiseen ja laadukkaaseen varhaiskasvatukseen, jossa on riittävä henkilöstömäärä ja joka voi edistää lasten hyvinvointia sekä kognitiivista ja laajempaa sosiaalista ja emotionaalista kehitystä ja tarjota lapsille tarvittavan perustan, jotta he voivat menestyä koulutuksessa ja elämässä.
 - b) Vahvistetaan laadukasta, houkuttelevaa ja joustavaa ammatillista koulutusta, jossa yhdistyvät ammattitaidon hankkiminen ja keskeiset perustaidot.
 - c) Edistetään aktiivisia eriytymisen vastaisia toimintapolitiikkoja erityisesti hyväksymällä oppilasvalintasääntöjä, jotka mahdollistavat heterogeenisen oppilaskokoonpanon, ja oppimisen laatuun keskittyviä toimintapolitiikkoja, ja lisätään tietoisuutta monimuotoisuuden hyödyistä luokahuoneessa kaikkien oppijoiden oppimistulosten parantamiseksi.
 - d) Tuetaan vammaisten ja/tai erityisopetusta tarvitsevien oppijoiden osallistumista opetukseen tavallisissa kouluissa koulutettujen opettajien ja muun opetushenkilöstön/neuvojen tai terveydenhuollon ammattilaisten tehokkaalla tuella. Tämän lisäksi olisi poistettava kouluympäristöstä fyysiset esteet, tarjottava oppimateriaaleja asianmukaisissa muodoissa ja hyödynnettävä monipuolisia ja yksilöllisiä opetusta ja oppimista koskevia lähestymistapoja.
 - e) Vältetään luokalle jäämistä mahdollisimman pitkälle ja edistetään välineitä, joilla seurataan lasten ja nuorten oppimistarpeita ja -vaikeuksia ja kiinnitetään niihin huomiota varhaisessa vaiheessa, sekä tarjotaan kohdennettua ja yksilöllisempää tukea tarpeen mukaan.
 - f) Harkitaan vaihtoehtoja varhaiselle seurannalle, jotta voidaan edistää positiivista vuorovaikutusta heterogeenisten ryhmien eri osaamistasojen oppijoiden välillä ja vähentää sosioekonomisen taustan vaikutusta oppijoiden suoriutumiseen akateemisen erottelun kautta.
 - g) Lisätään koulutuspolkujen joustavuutta ja läpäisevyyttä esimerkiksi järjestämällä moduuliovetusta, tarjoamalla ammatilliseen oppimiseen keskittyviä kursseja tai edistämällä kestoon ja aloituskohtiin liittyvää joustavuutta. Helpotetaan siirtymistä koulutustasojen ja -tyyppien välillä sekä koulun ja tulevan työllistymisen välillä muun muassa tunnustamis- ja validointijärjestelyjen, pätevien ammattilaisten tarjoaman uraohjauksen ja sidosryhmien, myös yritysten, kanssa tehtävän aktiivisen yhteistyön avulla.
 - h) Tarjotaan reittejä takaisin yleisopetukseen ja -koulutukseen, ja varmistetaan kaikille koulutuksen varhain keskeyttäneille maksuton pääsy laadukkaisiin uuden mahdollisuuden tarjoaviin ohjelmiin, joita voitaisiin myös ehdottaa osana vahvistettua nuorisotakuuta.
-